

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що седи, п'ятницю і неділю,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакція, адміністрація і експедиція
при улиці Петровича ч. 2.

Рукописи звертає ся лише на поперед-
че застережене. — Реєстрації неопе-
чатані відплати від оплати поштової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“

разом з „Рускою Радою“:

на цілий рік	20 К.	—	с.
„ пів року	10	—	„
„ чверть року	5	—	„
„ місяць	1	—	70 „

Поодинокое число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерата
платні в Чернівцях.

Атентат на вел. кн. Сергія.

Вел. кн. Сергій, царський стрий, що враз із Победоносцевим був справдішим злим духом Росії, що обдарував її Плевним, що вивів на перші місця свої креатури як Трепов, Булігін, що був головним винуватником останніх кровавих подій в Росії — погіб смертю страшною як ніхто із пануючих родин. Тіло его формально розлетіло ся на дрібні кусні. Помимо того в європейській пресі, розуміє ся із військом органів, що живуть при царських жолобах, майже не видно обурення на винуватників атентату. Убийство, хоч як воно було страшне, вважає ся лише як неминучу відплату російської революційної партії за безсоромні масакри московських студентів і публіки із 18. і 19. грудня і петербурзької події із 22. січня.

Що здавлене брутальною силою петербурзьких робітників, які по більшій частині не належали до соціалістичних організацій, було зовсім не рівнозначне із здавленням свободолюбного руху всієї російської суспільності, давленої і знущаної довгими роками великими виродами — се було ясне для всіх, крім самодержавних балбешів. І ось заговорила боева організація рос. партії революційної. Мимо засобів остерожності, які лиш собі подумати можна, сповнено в п'ятницю в мурах Кремля, твердині православ'я і самодержавія кровавий атентат із переражаючим поведженням. До Кремлю утік був — як тепер показує ся — вел. кн. Сергій зі страху перед атентатом разом із своєю жінкою, яка впрочім має серед населення великі симпатії, підчас вибуху страйку о півночі із Александровської палати в нічних одягах з одним клунком, в якому поскидувано всілякі дороговці. Засуди смерті, із яких один поручив в свій час вел. кн. Сергія, поодержували й інші підпори російської реакції, як Трепов, вел. кн. Володимир і т. д. Ось й причина перераження, яке обхопило правительственні круги. Кажуть, що коли цареві дано знати про ту страшну подію, то він лиш закликав із болем: „Колиж буде кінець цій горю“, а вітак розплакав ся і мало

не зімлів. Врештє сеї вістки мусіло царське окружене вражати тим більше, що в царській селі гостював посол німецького цесаря кн. Фридрих Леопольд пруський, що привіз цареві лист від Вільгельма II. Саме під час, як наспіла вістка про вбитє кн. Сергія, запалювано в царській селі свічки й гомонили звуки фанари, бо гості мали засідати до пиру на честь німецького гостя. Розуміє ся пар вже не відбув ся...

Вел. кн. Сергій був генерал-губернатором Москви, але зааранжовані ним масакри студентів так его скомпромітували, що навіть цар, якого вел. кн. Сергій прямо держав в своїх руках, усунув его із того уряду, аносючи рівночасно проформа і сам уряд, а вел. кн. Сергій останком командантом московського округу військового.

Подробиці атентату подавані заграничними кореспондентами в дечім ріжкати ся від урядового комунікату. Московський кореспондент одного з париских дневників так описує хвилю атентату: На великій годиннику Кремля була як раз 3. година, коли нагло дав ся чути сильний гук. На середині широкої улиці між судовою палатою а арсеналом бухнув в гору великий стовп огню. В полумінні вилетіло до гори кілька предметів, котрі відтак чорною масою розлетілись по покритій снігом землі. Коли дим розійшов ся, люди побачили порозкидані по землі кусні тіла, убрання і повозки. З повозки лишили ся тільки передні колеса і дишель. Кові сполошили ся і почали пувати з передніми колесами через місто. Кусні тіла вел. князя позбирано до принесеної скрині і привізито військовим плащем. В судовій палаті і в арсеналі пострікали всі шибі. Візника викинуло на 10 метрів в гору. Берлінські дневники доносять, що окрім двох людей, котрі їхали санками, а з котрих один кинув бомбу, в атентаті брало участь ще кілька людей. Коли Сергій переїздив попри Миколаївську браму, минула его в повній галлоп інша повозка. В сій повозці їхали дві монахині, котрі иншим стоячим на тротуарі давали знаки. Нагло три особи, стоячі на тротуарі, кинули ся

до коний Сергія і на хвилю здержали повозку. В тій хвили кинено бомбу. Хто були ті монахині, ніхто не знає. Поліція арештувала тільки три особи, підозрілі о участь в атентаті. Інші особи, котрі задержували повозку і ті монахині, котрі давали їм знаки, утекли. Говорять, що також ті три особи, котрі виконали атентат, а котрі прийшли до Петербурга в хлопеськім убраню, утекли. Цілий толуб Сергія був розірваний. Голова розлетіла ся на тисячі кусників. Товпа збирала кусники мундура на пам'ятку. Кажуть, що люди мачали пальці в крові вел. князя, писали нею хрести на мурах, кличучи: „нехай ся кров очистиє Росію!“

В кишені арештованого убійника кн. Сергія найдено крім револьвера також паспорт на ім'я міщанина Гарасимова із Вітебська. Однак припускають, що паспорт фальшивий. Удержує ся чутка, що убійник є сином визначного одного рос. достойника. До Москви прибув спеціальним потягом із Петербурга директор поліції Лопухін і надпрокуратор дисциплінарного сенату Васильєв. По улицях Москви снують ся товпи народу. Перед Кремлем, який окружено доволі військом, стоять величезні маси народу. — Частина тіла кн. Сергія, які вдало ся позбирати, зложено в монастирі Чудів. Домовину вшити до поховання покровом перетиканням золотом. На подушці перед домовиною лежать ордери. Похорони відбудуть ся в середу. Як доносять з Москви, на час похоронів видало ся такі зарядження: До монастиря, в яким відбуде ся похоронне тіло, будуть впушені лиш ті особи, що виплітатимуть ся окремих запрошенням. Літургичні обряди і богослуження відправити московський митрополіт в асистенції вишнього духовенства. Підчас богослуження за упокой душі бл. п. князя, будуть присутні цивільні і військові достойники, ад'ютанти і двірські урядники, що будуть сповнювати почесну сторож при катафальку. По богослуженню попрацає цесарська родина тіло, після чого ад'ютанти віднесуть домовину до престолу. Відти віднесуть домовину члени цесарської родини і генеральні ад'ютанти

тимчасом до церковної крини, де будуть спочивати до остаточного похорону.

Збори „Народного Дому“ в Чернівцях.

(Дальше).

Касове справоздане за час від 1-го січня до 31-го грудня 1904. виказує скількість доходів на суму 40.587 кор. 60 сот., на що зложила ся готівка з попереднього року 207.08 кор. + 1223.90 кор. запомоги соймові і жертв + 18802.70 кор. доходів з бурси враз із її запомогами + 860.52 кор. доходів із товариської читальні + 2852.87 кор. доходів із винайм реальності. До сего ще дочислятиб 15006.63 кор. затижнених позичок, 200 кор. + звороту позички бурси і 270 кор. дивиденда в Руській касі. На розходи зложили ся 328.20 кор. коштів адміністрації реальності + 3247.95 кор. коштів адміністрації товариства + 10448.91 кор. сплачених довгів + 1659.62 кор. заплачених податків + 24370.06 кор. видатків на удержане бурси. Видатки виносили отже разом 40054.74 кор., так що в касі остає готівки 483.86 корон.

Стан маєтку товариства з днем 31. січня 1904. по порівняню активів з пасивами виказує чистий маєток в вквоті 53.403.17 кор. Найзначнішу позицію між активами займає реальність з водопроводами, електричним освітленням, побічними забудовами і городом вартости 120.000 кор., між пасивами перше місце займає довг гіпотечний буков. поземельного банку в сумі 47.575 кор. При сій нагоді годить ся згадати, що минулого року сплачено із сего довгу 6537.01 кор.

Ісп. Ом. Попович навізуючи до сего факту, що чистий маєток товариства виносить всего 53 тисяч корон, бо розходи що раз збільшують ся, а приходи остають все від них менші, ставить таку резолюцію:

„Нинішні збори тов. „Р. Н. Д.“ в Ч. завивають руску суспільність.

Ірина К. М. Коралевичізна.

Маскарада.

Новела в аристократичних кругах.

В клубі гучна забава. Величезні салі декоровані до самої стелі свіжою запашною зеленню, з якою мов в калейдоскопі мішала ся сотня найгарніших, найрізнобарвніших дорогих туалет — і сотня всяких запахів піжних перфум. Електричне світло, мов з великих огнених пугарів цвітних, обливало сей чарівний образ неначе взятий з тисячу одної ночі, неначе хвилево вхоплений з якоїсь надземської країни. Шумні, могучі тони музики розпливали ся мов філі морські, і мов єї силою уношені плили та кружляли людські, хороші постати одчинені в найдивніших фантастичних строях. Кругом кипіло життя; із світла магічного блеску, із едурюючих запахів, з чарівних барв, з блеску розгорілих очей, із філюючих грудий — із усього дишало буйністю, жадобю розкоши, розбурханими пристрастями...

Якби так в сей мимо всего гармонійний і на диво причаровуючий хаос поглянуло крізь щілину око

і найбільш зобов'язаного, пережитого аристократа, то воно не могло б відорвати ся з подиву, і в першій хвили не могло б віде знайти відпочинку; не спочало б навіть на тих мов зірничі блискаючих струнких головках фляшок з шампаном, що гордо стоячи рядком в багатім буфеті, виглядали деколи вижидуючо, як тільки густа тьма людей, стоячих в входових дверях, проріджувала ся, або подавала ся трохи на бік, пропускаючи якого нового гостя.

Очи холонокровного критика віднайшли би швидко центр серед тої товпи красавиць маскованих на правду (і так собі) — одну однісеньку постать, струнку, маєстатичну, убрану в найбагатіший чудовий стрій Туркині, що тихою, повільною ходою просувала ся одіноко крізь густі філі людські, з напів стуленими побіжно очима, холодно і мов з утаєною погордою поглядаючи на всіх з розсмішками, ціпко зложеними устами, з рівними бровами, що висіли насуплено над класичної форми носиком, з личком тим більше відбиваючим від всіх інших лиць і оригінальним, бо дуже смаглим, майже золотавої

барви бронзи, якої не в силі віддати ніякий маляр. Очи, щоби навіть мимо волі раз лиш его вгляділи, не схотіли б дивитись на щось иншого, причаровані, осліплені тою красою. Вони б тільки слідили за тою Туркинею, а тоді б для них весь чар, весь прочий світ мов би нагло запав ся — погас би.

І очи всіх мужчин були звернені з зацікавленням і з неутасним захватом на неї, так само як і очи всіх женщин-красавиць з виразною заздрістю; зі злобою а навіть з ненавистію. А коли Туркиня перепливши стиск спокійно остановилась побіч, опершись плечима о високий мармуровий стовп салі, із заложеними на грудях руками, із спущеними очима, — ніхто не важив ся до неї наблизитись і велике колесо вільного місця освітлене електрикою окружало єї так як зелені віти стовпа єї головку завиту срібною тканиною...

Невідступно, хотай все подалше кружляла коло неї друга, мала, філігранова фігурка, мов зірничий маленька коло свого сонця: була то маска з чудовими, глибокими, як небо синіми очима, із золотим волосечком, в дуже елегантні і бо-

гатім строю пазя, а за нею диво! товпились самі мужчини. Пазь не спускав очей з Туркині — а та немовби нічого — нічого не бачила... Усміхала ся тільки легісенько, ледви помітно, а коли піднесла повіки мов серпанкові заслони і обкидала бистрим поглядом своє окружене, тоді єї великі чорні як ніч очи сипали тасмичі, жарючі блискавки.

— Послухай-но, графе, чи там правда — султани — твоя жінка дуже гарна, справді, як Венера, так, що дивуюсь, чому она не оділа єї поясу — а воліла спит пазя — заговорив один кругленький, як на Меркурія досить неуключий молодець до графа Торна, перебраного за султана, що стояв собі непорушно біля другого стовпа і скрадьки глядів за Туркинею, — але я тобі скажу: тобі до пари — таки ось-та Туркиня! Вона тисяч разів красша як казочна Сніговка, хоть і чорна як смола... Мабуть нині буде коронована.

Торн не відзивав ся. Другий товариш, зачувши ті слова і собі прикасав ся:

Великий Ахмеде — Анахтеме — чи знаєш, що говорять? Щ, отея

на Буковині до ревізійного і успішнішого підтримування нашої народної інституції на Буковині Народного Дому.

Надуч. І. Ілюк додав до сей резолюції те, аби збори завізвали не лише читальні але і всі інші рускі товариства до вступування в члени Народного Дому.

Тут забрав голос суд. сек. М. Коралевич, який ставить від надзорчої комісії внесені, щоб уступаючому відмови уділити абсолюторію, бо перешконтровані книг ділових вказало, що все знаходиться в найліпшій порядку. (Приміт.) Третьою точкою зборів був прелімінар на р. 1905. Подрібні позиції его вказано в печатанім звіті виділу, на який покликав ся голова зборів зазначаючи лиш, що сума розходів на р. 1905 доходить до 62.341.20 кор. Прелімінар сей збори прийняли.

З черги розпочала ся широка дебата над справою будови хати для буреи, яку розпочав референт виділу про. А. Клим.

(Конець буде).

„Попечителі“ Росії.

(Конець).

Александр великий... концесіонар. Александр Михайлович, шурин Николая був побіч Володимира і Сергія головним ініціатором і організатором петербургських масакр. Менше чим хто небудь другий бажає він собі паролної управи не задля своїх політичних пересвідчень а радше і виключно з причини свого незвичайно розвиненого змислу... гешефтарського. Реформа відобрала би ему головні приходи, які становлять різного рода концесії. Росія ему завдачує іменоване Плевого. Неваситний князь, предвиджуючи війну в Манджурії, задумав подвоїти свої величезні зиски, які мав з доставки дерева до Сибіру на направи до роги і огріване залізниць. В липні 1903 р. предложив він Віттому новий контракт доставки, де всі ціни були у двоє підвищені. Вітте рішучо відкинув. Прийшло до прикрої сцени. Александр вдався до царя, обжалував Віттого за „непочтительное і революційне“ поведіння, призвав ще й жінку на підмогу і справив ся так гладко, що в три дні після Вітте мусів уступати.

Туркція з пекла до нас загостила, і доти не заберець ся, поки не зведе яку душу, а тоді зникне з нею разом так як і появилася.

Граф Торн усміхнувся іронічно. „Може би ти був радо тою душею? Ге? Відвідав би і пекло з нею, насмішковав ся знов Меркурій. „Та ба! треба власне душу мати!“

Граф тільки здвигнув раменами і відвернувся — з другої сторони мов з землі висунув ся чорт.

— Го-го! про душі мова — а чорт вже ту! — засміяв ся Меркурій, — „а слухай-но, хвостанче! Чи не допоміг би ти султанови в його і так вже повний гарем дістати ще й сю Туркцію?“

— Значить ся — звести султана? — захохотав чорт. Тож диви ся, чортової помочи вже й не треба, він вже сам на ту дорогу направив ся... але — стрівай! Туркція і сам чорт-Люципер не зведе.

Чи не так? Гей, Люципере, прошу Вашої некольної Великості на хвилику сюди, на важне питанє! — закликав чорт в сторону буфету, де саме показала ся червона, блискуча корона з самих довгих язиків — і незабаром прикотилася як бочка,

50.000 франків Вел. князя Володимира. Париж тямить ще, як за послідного свого тамки побуту гостив князь в редакції одного з найбільших двенників. Ось при якій нагоді дістала ся нашому братови ся почесь.

Провівши ніч в однім кружку, найшов ся князь рано з програю 50.000, котрі не мав чим заплатити. Перше его діло було телеграфувати по гроші до Петербурга, але там не хотіли і чути про нічо.

В тім клопоті пригадає собі князь запрошене одного париского двенника. Реклама, якої шукано в зносінах з Его Величеством вартала чейже малої прислуги... так зовсім справедливо думав князь.

Сейчас посилає до шефа журнала одного зі своїх зашників, щоб сей дискретно розкрив ему прикре хвилево положене князя і просив вистарати на два три дні грошей, яких князь доконечно саме тепер потребує. Директор поладив справу вдовольно.

В кілька годин опісля задержав ся вел. князь зі своїм двором перед готелем двенника і обзирає его з гори аж у низ, від редакції до машини, а за той час домашній фотограф знімає его подобиє в різних позах, щоб ілюструвати слідуєче число.

Не знати лиш чи, коли і в якій формі звернув князь випозичені 50.000 франків.

Революція в Росії.

(Дальше.)

За Александра II. наступила досить сильна депресія і політичний застій не лишень в Росії, але також поміж революційними партіями за границею. Революціонери розчарували ся, а особливо завів їх мужик. Багато з них спроневерило ся принципам нігілізму і переходило глибоку реакцію. В тому напрямі стають ділати Достоевський і Толстой. Молодіж звертає ся до релігійних питань і переймаєть ся етичним анархізмом. Марксізм скріплює переконанє, що політична революція не видічить російської недуги. Для стрункілого лібералізму і його індетерентизму прийшов в саму пору новий неополітичний напрям, як також філософія Ніцше і его осуд

з шклянкою Мадейри в руках — постать Люципера.

— Уважай лучше на свою жінку, до чорта! — загудів він грубим басом на графа. Вей засміяли ся, бо в тій хвили пазь, наблизившись несміло до Туркції, білою як сніг ручкою погладив легонько єї рамя, довгий, спадаючий рукав, і швидко відвернувшись, замішав ся межі гуртком іграцій та богинь...

— Скажіть-но Ваше некольне Величество — замітив чорт жмурячи очі із зловим виразом — чи не небезпечна та Туркція для нас самих?

Власне навинула ся жіноча маска, представляюча дуже фантастично „фаму“ й голосно засміялась: „Дійсно, Люципер сам може се з власного досвідку потвердити. Він пізнав скорше твердість бронзової ручки тої Туркції, як м'якість і аксамітність єї підбородка“.

Граф Торн здригнув; не знати, чи ізза того, чи тому, що довідався тепер про правдивий кінець історії тої Туркції з Люципером-генералом, чи ізза попередньої короткої сцени, дивного захованя пазя су-проти тої самої Туркції, котре прецінь не могло остати незамічене.

западної цивілізації. „Звузи образоване“, звучав приказ царя до міністра просвіти, і в тому дусі розпочато ре-акцію на університетах. Катков оголо-сив маніфест, в якому цар Александр приобіцяв скріпити дану ему „небесну манну“ а Победоносцев виклав в імені ортодоксії і єї матеріального містицизму западну освіту і єї політичні установи висказом: „Ясно думає тільки дурак!“

Від кінця 80-ти років аж до тепер занадто образовану Росію питаня, які викликав марксістський економічний матеріалізм. Особливо завзятий спір вів ся поміж „народниками“ а марксістами о економічний, капіталістичний розвій Росії. Не має найменшого сумніву, що під впливом „народників“ розвинув ся російський ревізіонізм, який найшов свого основателя в Струв'ї*) а в молодечім Бердяєві одушевленого вістуну повороту до філософського ідеалізму. Ідеалізм — гомонить в останніх часах з усіх сторін, ідеалізм проти матеріалізму!

Сей ключ виходить не лише від ре-візіоністів, але також від правників (Новгородцев) а особливо від прихильників літературного ідеалізму. Ідеалізмом називано містичний рух новоромантиків (декадентів), якого представителями був Достоевський а тепер є Толстой.

Сильний вплив соціалізму а спеці-ально марксізму видно на Горькім й Андрееві. В мало звисних творах Чірікова величаєть ся проти давнішого нігілізму лібералів і соціальних „народників“ мар-ксізм і его погляд на історію.

Доперва з точки погляду тої най-новішої синтези давніших напрямків, на основі того не зовсім органічно пере-веденого синкретизму ріжнородних ре-форматорських і революційних стремінє можна уловити собі теперішню ситуацію Росії і відповісти на поставлене питанє: Страйк чи бойкот?

Передусім приглянути-б ся ближше особам і верствам, що виступають на публічній арені. На самому переді стоїть шляхта в земствах, що заступає ся за мужицтвом. Заступники земств на від-бутих в Петербурзі зборах в своїй пе-тиції вкладають найбільшу вагу на політ-шене долі селян. Про домаганя і бажаня робітників нема там і згадки. За те до-магають ся вони конституційних прав а між тим особливо контролю державних фінансів і адміністрації. Розумієть ся, що і шляхта хоче поправи економічного положення. Вправді в петиції об тім не сказано і не потреба було говорити, скоро шляхта взяла в свої руки аграрні реформи. Загально звисна річ, що в Ро-сії знаходиться в крайно скрутнім поло-женю і поміщики і мужики.

Поруч шляхти є військо, що бере

*) Бувший проф. унів. а теперішній редактор революційної російської часо-писи „Освобождение“ в Парижі.

Люципер нагоріжив ся — і хоть вже заціпна Фама в буфеті зникла, він на своє оправданє за-ревів на всю сальо:

— Я хотів тільки поспострити на підбородок тої Туркції, чи воно ча-сом не коле!

В тій хвили очі незнакомої звернули ся в сторону графа, пе-ребігли бистро гурток його товари-шів, під довгими віями затремтіла зловіщо блискавка. Граф Торн не-могучи довше опанувати себе, ки-нув ся до неї, однак заки дістав ся крізь вир танцюючих до того-стовпа — єї там не було. Спинив ся і шукав очима єї блискучої ша-ти, єї маєстатичної постати. Вкінці углядів єї, і мимоволі бліде, як мар-мор його біле лице зблідло ще біль-ше. За Туркинею, що прямувала зі спущеною головою до салі зимо-вого городу — поступав крадьки малий пазь.

— Що се — заздрість? — блиснуло графови і нараз тисяч пре-дивних почувань заворушило його еством.

Він мов ошалілий побіг за Тур-кинею, не бачучи своєї жінки ані нікого і нічого. (Дажі буде).

дільну участь в революційнім руху. Від часу рухави декабристів в офіц-рськім корпусі вічно находять ся недово-лені і революціонери. Офіцарський кор-пус представляє в Росії досить високий степень образования а часто густо навіть дуже солідного образования. До того при-лучаєть ся, недоволене тих людей, що як раз найбільше терплять ізза тих крайно невідрадних відносин. Недавно була поміщена в часописах телеграма про „нігілістичні“ бесіди офіцарів Ште-селя. „Листи їх, хай говорять і крити-кують, вони всі ані разу не виставляли свого жити на небезпеченство за віт-чину“, мав Штесель на то сказати. Образовані люди як раз на війні мусять неохотно глядіти на надужити військової управи і найвищої військової команди, бо навіть найбільше склонний до само-жертви жовнір не даєть ся радо застрі-лити ізза нездібностей Алексеева або велико-княжого адмірала. Лишень тим робом можна собі пояснити пушотний вистріл в часі йорданського водосвяття. Не дивиня отже, що серед таких від-носин навіть військо є непевною підпорею колибаючого ся престола. Не треба від-ай при тім згадувати, що більшість офіц-рів належить до стану шляхотського.

Поруч шляхти на перший план ви-ступають заступники так званих лібе-ральных верств як письменники, профе-сори, студенти. В теперішнім револю-ційнім руху особливо впадає в очі той факт, що професори захищають студен-тів проти правительства та, що лібе-рали взагалі виступають тепер відваж-нійше і енергійніше ніж попередніми роками. А найбільше однако треба під-черкнути се, що ліберали ідуть рука в руку з робітниками.

(Конець буде).

Реформа ґрунтових книг.

Потреба справнення книг ґрунтових ставала для нашого населеня що раз більш пекучою, чому давали вислів і наші послы в соймових промовах. Без-винні домаганя, повторювані між ин-шим і сей сесії соймової в бюджетовій де-баті доводять до бажаної цілі. Правитель-ство — як відомо — внесло вже в раді державній проект закона про реформу ґрунтових книг в Галичині і Буковині. Новий законопроект складає ся із IV. частей: I. обнимає (§§ 1 до 27) по-станови про поділ тіл табулярних, II. (§§ 28—31) про справляванє впису на карті власности, III. (§§ 32—36) по-станови на случай поновного закладаня книг ґрунтових або частин одной книги ґрунтовой а в части IV. (§§ 37—40) кінцеві постанови.

До законопроекту долучено просто-ре мотивоване, у яким обговорює ся тепе-рішний лихий стан книг ґрунтових і его причину а відтак поодинокі пара-графи нового закона. Заведене книг ґрун-тових, довершене на Буковині від р. 1873—1884, а в Галичині від 1874—1896 не довело до бажаного успіху і не до-вело до представлення в книгах ґрунто-вих дійсного положеня правового річе-вих прав існуючих на нерухомих до-брах. Від того часу відносини в значній мірі ще й погіршили ся. Книги ґрун-тові сих країв находять ся в незвичай-но попутанім стані, так що виявила ся потреба надзвичайних зааряджень ради санації справи.

При закладаню ґрунтових книг в Галичині і Буковині треба було поборо-вати значні перепони. В часі, як їх за-воджено були відносини ґрунтовой влас-ности іменно на селі не упорядковані. Сільське населенє, що в переважній ча-сти не вміло ні читати ні писати, при-викло з давного давна не втягати до книг вписів про набуванє нерухомотий та вдовольно ся фактичним посідаєм. Снад-кове поступованє було у великим зане-паді. Катастральні операти, що твори-ли основу до закладаня книг, оставляли ще багато до бажаня, щоб згоджу-вали ся із фактичним станом річий, передовсім в околицях гірських. Широ-кі верстви селянські поводили ся дуже ча-сто супроти закладаня книг обо-ятно і з недовірем; в заводжуваню ґрун-тових книг добачували вони фискальне урядженє, що буцім стояло то із вимі-ром ґрунтового податку, який перевод-жувано менше більше під час заклада-ня ґрунтових книг. Незвичайно некори-

сно відбидає ще й тоті обставини, що комісари для книг ґрунтових не мали ніяких помічників органів катастральних. Ті відносини а також і інші протівенствості поведи за собою такі наслідки, що ґрунтові книги не згоджувалися із фактичним станом вже тоді, коли їх утворено. Старання, що змагали до спростовання ґрунтових книг, не спростили поправи, бо дуже часто не звертано уваги на речинці, визначені до зголошування закидів проти несправедливих вказів посідачів і власності. Також і пізніше не удалося привести до ладу ґрунтових книг в Галичині і Буковині. Недостаті тих книг представляють у головних нарисах ось так:

I. Залишений винос права власності теперішнього посідача на цілім тілі гіпотечним, що є приписане одному із попередніх посідачів, а дуже часто й особі помершій, або неприємній а деколи і сфінгованій.

II. Занедбане відписання поодиноких частин гіпотечного тіла, при цілковитім ігнорованні прав набути або його законних наслідників, згідно теперішнього посідача часті нерухомості; дотичне тіло гіпотечне буває — як в першій частині — приписане ще одному із попередніх посідачів.

III. Істновані відносини співвласності тіл гіпотечних, що на ділі бувають поділені на часті між поодинокими особами. Тіло гіпотечне представляє як спільна власність багатьох осіб, а на ділі нема ніякої спільності. Приміри такої співвласності лучаються часто, передовсім часто в гірських околицях.

IV. Відносини співвласності тіл гіпотечних без цфорового вираження частий, належних кожному співвласникові, або без вищерпання цілості частий зазначених сумою до книги так, що із книг не можна сконстатувати, кому припадає частина, якої недостає ще до цілості. В інших знова случаю сума частий спільної власності дає більше чим цілість і т. д.

(Далі буде).

Спостереження з театральної вистави на селі.

(Довісь).

Не давно тому був я в селі Глибці як раз в той час, коли „Січовики“ виставили були комедію „Мужики аристократи“. Се був перший виступ глібцівських селян і ані ті що пригладілись штупці ані ті що грали єї, мабуть не віділи ще в житю театру. Вдаючи ся в розмову з одними і другими спостерігав, що селяни-гості і селяни-під-артисти зовсім відмінно трактують такі вистави. Під-артисти висловлювались про свій виступ досить поважно; видно відчували (хоть не розуміли) вагу такої праці. Не знаю, чи то вийшло в них з передуманя акції, чи може, той що вчив їх, впоїв в них се, але я все таки пізнав з їх бесід, що они хотіли не ясно, признають таким виступам культурну вагу. — Селяниж гості дивились на се як на іграшку. І навіть висловлювались досить маловажно про виставу, називаючи єї комедією. Розуміє ся не мали они тут на думці драматичної комедії але от щось такого в роді куглярських штук або щось подібного. — Се було ще перед представленням.

Розпочала ся вистава. Селяни-артисти грали досить удачно (видно приготовлялись довго), виконували все з достаточною свободою а навіть деякі переняті були тим, що віддавали.

Ну а що-ж селяни-гості? Зразу мовчали, дивились в артистів і не могли собі взяти справи, чи они слухали більше слів, чи придивлялись характеристичні особі. Певно се друге. Але відтак почувшись раз сміхи, раз здивоване, раз ніби погрози („Ади на него!“) а навіть охкани. Видно зацікасувала їх сама акція. (Треба згадати що перед виставою пояснено цілу комедію селянам-гостям, подаючи зміст і задачу поодиноким особі виступаючих в штупці). — З жиди — приміром — сміялись раз а раз знов озлоблювались, як він казав собі дати Марусю для свого гешесту. З півня Панька сміялись, але як его сян відтак нарікав, що батькам лиш горівка в голові, то охкали вої, якби на команду. А як виступив на сцену „Фельд-вебель“, що то 30 літ служив в війську і

як розвідувався як то его брат Панько, поступив з ним і его донькою, то видно було по охканих а навіть загиралих рук, що они тішались з того (вже вперед), що може „Фельдвебель“ німстить ся в якийсь спосіб на Панькови за те, що виганяв его доньку з дому і що захирачив его маєток досить огидним спосібом.

І хоті ціла ся комедійка не дуже вдачно зладжена самим автором, деякі місця в ній випроваджені не зовсім ясно, та прецінь, по переднім поясненню, селяни мусіли єї зрозуміти, коли давали такі ознаки раз прихильності а раз неприхильності до виступаючих в ній осіб.

Представлене се було навчаючим для селян але ще більше для мене. Я переконав ся, що наших мужиків можу навчати театральними штуками — випровадженням життя перед его очі. Можна мужика тим спосібом (і то тим найбільш) навчити одно любити, друге ненавидіти, навчити его товариського життя а що найбільш, вищити навіть ідеали, яких досі наш мужик не має.

Відчит нудить его; за монотонний для него. Вільне слово (промова) зацікасує его лиш тогди, як бесідник є мистцем в своїм фаху вигляду в орудованю бесідою. Книжки мужик читати не коиче ханаєсь, перше тому, що або не вміє, або вміє дуже слабо, так що читаючи мусить думати над складом звуку а не про зміст прочитаного а друге тому дуже часто нема в него часу на такі річі. — А театральні вистави є найбільш приступні для селянина. І як хто багне мати просвічених мужиків, то най буде певним, що через театр осягне се найкорше. — Театр і уморалізує его і просвітить і дасть ему певні житєві стремління, яких нема досі у мужика.

Наша інтелігенція по містах заводять у себе товариства, чи то касинові чи мо інші, для плекання ніби то товариського життя. Уладжують концерти, театральні вистави, вечери з танцями, „півніки“, відчити, вечери сміху, і т. д. аж в безконечність а все те лиш на те, що б ніби то піддержати товариське життя а може й більш для того, щоби поодинокі інтелігентні члени нашої нації не згубились між іншими націями. Се аж дивно виглядає, що наших образованих інтелігентів треба ще піддержувати, щоб Боже борони не пронав хто між чужими, як вівця в чужій череді. Та на жаль так воно справді є і навіть мусить бути. Коли-ж таке є з інтелігентами, то що-ж доперва з тим темним мужиком?

Але як вже такий стан річий мусить бути, то по моїй думці ті не цілком свідомі інтелігенти не коиче мусять абсорбувати сим всеї решти свідомих. Нехай одні свідомі інтелігенти посвятять ся для несьвідомих а друга часть свідомих нехай посвятять ся для селян. Я не перечу, що тої другої часті нема! Ні, она є але не робить стільки, кілько б могла робити.

Звичайно ті другі інтелігенти вибирають ся на село або з промовами при отворюваню товариств або їдуть з відчитами. Але щож? Не всі се потраплять. Звичайно ті, що їдуть на село з відчитом, садять ся коиче на оригінальність і або справді дають щось дуже оригінального або нічого. Другі-ж рад-б вступати в їх сліди, але природа поєхнула їм талану краснорічності або оригінальності.

Я бим гадав, що дуже добре зробили-б наші міські інтелігенти, особливо молоді, як би не лиш їздили з відчитами але щоб вивчили ся одну, дві театральні штуки і їздили з тим по селах. Капіт був би лаше з декораціями, але і се мож побороти. Мож їх справити з разу зі складок, які-б люди — думаю — охочо дали і мож їх так уладити, щоб мож було їх дуже легко перевозити з місця на місце. Потім мож мати і деякі малі доходи із вступів а єї покрили-б бодай кошта подорожжя. Люди охочі до сего діла знайшли би ся. Будинки на представлення також знайшли би ся. Бо думаю, що кожний учитель постарав би ся вже о се, щоб мож було відограти штуку в шкільнім будинку. А з часом мож навіть постаратись і о таке, щоб шкільна рада припоруочуючи будову шкіл постарала ся о се, щоб будинок був пригожий не лиш для дітвори але і для єї батьків. Бож се чей не колідувало би з просвітою а школа то не спеціальна святиня науки

„а“ „б“ „в“ „г“, але повинна бути святиною всякої доброї науки. Зрештою, як можуть кугляри уживати шкільних будиноків, то тим більше тепер.

Такі принагідні театральні трупи зробили-б більше, як всякі відчити а ще те, що познайомили би селян з театром і заохотили-б їх самих до чогось подібного.

Спостереження на глібцівських мужиків привели мене на сю думку, тому й хотів бим поділитись тим з другими, бо думаю, знайдесь багато охочих людей, що і подумают над сею справою і возьмуть ся за діло а другі знов підпруть їх змагання. Друге й тому пишу отсе, що може тим наведу кого на яку ще ліпшу гадку, з сего може виваєсь дискусія і може що зробить ся остаточно для наших селян.

Початок сего — як і всего тяжкий, тож можна розпочинати чимось малым, щоб не було великих коштів а далі діло само себе зміцнило-б.

Неідеаліст.

НОВИНКИ.

Чернівці, 21. лютого 1905.

Личні вісті. Пос. Пігуляк вернув із Відня до Чернівців. — Краєвий маршалок бар. Юрій Василько поверне до Чернівців із початком марта.

Буковинські посли у президента міністрів. Президент міністрів бар. Гавча прийняв дня 19. лютого депутацию із Буковини зложеноу із віце-маршалка краєвого д-ра Ст. Смал-Стоцького і послів Николая Василька, д-ра Авреля Ончула, бар. Гормузакого, през. Лангегана, пос. д-ра Шгравхера і д-ра Фльори Лупу. Конференція тривала поверх пів години, і обговорювано на ній дуже докладно краєвий проєкт фінансовий. Посли є поясненями бар. Гавча дуже вдоволені і успокоєні що до можливості зреалізування того проєкту. В фінансовім проєкті як в деяких інших соймових законопроєктах — як довідуємо ся — потреба перевести деякі коректури формальної натурі. Для їх переведення буде скликана по великодних святах кількаденева коротенька соймова сесія.

Із судових кругів. Надсудника Василя Мораря покликано до сповнення служби при касаційнім трибуналі у Відні.

Краєвий банк. Санкціоноване законно про краєвий банк — як запевнюють з компетентних кругів — наступає вже в найближчих днях.

Із залізниць державних. Із днем 17. лютого привернено наново рух залізничний на лінії Ікани—Сучава.

Заходом тов. „Кружок українських дівчат“ відбуде ся в четвер, т. є. д. 23. с. м., в сали „Нар. Дому“ відчит п. В. Калиновича п. з. „Дещо про звичай і військові наради запорожських козаків“. Початок точно о 6. год. вечером. Вступ вільний, гості пожадані. — За виділ: *Гая Шкурганівна*.

25-літній ювілей міщанської читальні. Товариство „Міщанська читальня“ в Чернівцях буде урочисто святкувати 25-літній ювілей свого істнованя. В п'ятницю, 3. н. ст. марта 1905 о годині 9-ій рано відправить ся в греко-католицькій церкві соборне богослуження, а по ній відбуде ся похід з прапором. З огляду на те, що члени товариства беруть участь в Богослуженню з прапором товариства, то виділ просить їх як найчисленніше явити ся точно вже о 8-ій годині рано в Брацкім Домі, ул. Кушнірека ч. 10 в святничій одіж. Друга частина ювілейного свята відбуде ся в неділю дня 5. марта. Розпочне єї Ювілейний концерт, який відбуде ся у великій сали товариства гімнастичного (Turnhalle) ул. Йосифа ч. 14. із слідующею програмою: 1) Повитане го стий. 2) Відчит про 25-літню діяльність товариства. 3) Воробєвич: „Помаріли квіти“, хор мішаний. 4) С. Яричевський: „Солов'єва пісня“, декламація. 5) Вахнянин: „Ура у бій“, хор мужеский. 6) Привіти. 7) Ф. Колесса: „Гей ти тату наш“, хор мішаний. 8) С. Яричевський: „Пісні перелому“, декламація. 9. * * * „Битва“, хор мужеский.

10. Ф. Колесса: „Вулиця“, хор мішаний. Хором управляє п. Мирон Гундич. Ціни місць враз з податком від карт: 1-рядні крісла по 3 кор. 30 сот., 2-рядні по 2 кор. 20 сот., 3-рядні по 1 кор. 76 сот., Вступ на сальо 1 кор. 32 сот. Початок концерту о годині 8-ій вечером. По концерті слідує танці. — За виділ: *Йосиф Митцак* голова, *Іван Ясінський* писар.

Перенесені листки дуже гарно виконані з вірною фотографією всіх шістьох наших послів, можна дістати в канцелярії друкарні „Рускої Ради“ по 10 сотиків за штуку.

Засуджене редактора. Редактора гішпанської часописи „Pais“ засуджено за обиди і клевети проти архієпископа Нозаледи на три літа в'язниці, 4 роки вигнання і 500 позетову гривну.

Пожежа. В забудованих господарських Л. Лисаковського в Давиденях (пов. Сторожинець) вибух сими днями огонь, що заподіяв шкоди на 18. тис. корон. Між иншим згоріло враз із стайнями 45 штук худоби.

Вибух перед мексиканським консулятом. В суботу вечером зачато перед мексиканським консулятом в Парижі детонацію. Безприводочно по сїм арештувала поліція одного около 35-літнього Іспанця Грацію, що був доволі тяжко поранений і мав многі рани із пощечин. Его перевезено до шпиталю. При ній найдено наладований револьвер і штилет. Грація заявив, що він має підстави до скарги проти мексиканських властей. Атенатом хотів він звернути увагу на свою особу. В помешканню Грації сконфісковано куєр повний насиченого олова і стрільничого пороху. Грація заперече, неначеб він був анархістом.

НАУКА, ШТУКА І ЛІТЕРАТУРА.

Нагороджена „Михайловою премією“ новість. Передвчера о год. 12. в полудне — як пише „Руслан“ — зайшли ся члени конкурсового суду, щоби зайняти ся оцінкою історичної повісті п. з. „Ярошенко“, яку прислано на конкурс „Михайлової премії“. Явив ся: радник Олександр Барвінський, радник Анатоль Вахнянин, заст. голови „Просвіти“ др. Кость Левицький, проф. др. Кирило Студинський і др. Іван Франко. Член конкурсового суду, проф. др. Олександр Колесса виправдав свою непристутність і прислав прихильну оцінку на писемі. Фундатора Михайла Тишкевича заступав др. Студинський. Дебата над присланою повістю тривала годину. Всі члени, по черзі, висказували свої гадки, почім приступлено до голосування і признано авторови повісті односторонню премію 700 кор. Автором нагородженої повісті є др. Осип Маковей, наш визначний і симпатичний письменник, якому на сїм місці складаємо щирі желання і висказуємо горяче бажане, щоби працював далше в сїм напрямі та збагатив наше письменство не одним ще твором свого пера. О скілько дізнаємо ся, члени конкурсового суду прислали при сїй нагоді щирий привіт фундаторови, Мих. Тишкевичеві, який перебуває тепер в Рамі, а з окрема повідомлено про висілді нарад автора. З огляду, що через два роки не прислано ніякої історичної трагедії, чи драми на конкурс „Михайлової премії“, тож небавом буде оголошений новий конкурс за однорічним речинцем. Премія за драматичний твір, зложена в товаристві „Просвіти“ д. Мих. Тишкевичем, вносить 1100 (тисяч сто) корон. — Повість „Ярошенко“ основана на тлі Хотинської війни в р. 1621, війни, котрої ходу і кінця вичікувана зі страхом ціла тодішня Європа, бо сам султан Осман II ішов на Польщу з 300.000 війська против 30.000 Поляків і 40.000 Козаків. Козаки причинили ся найбільше до того, що Польща тоді вийшла із сєї війни цілою. У поді сєї війни вилетена пригода сєретекого міщанина Ярошенка, котрому польська чата забрала родину, напавши несподівано на Серет. Читаючи ітересні пригоди его, читач пізнає заразом цілу війну.

